

علامه طباطبایی قبل از مفسر بودن، یک اندیشمند است

استاد فلسفه سیاسی دانشگاه تهران در برنامه رادیویی سوفیا گفت:

استاد فلسفه سیاسی دانشگاه تهران در برنامه رادیویی سوفیا گفت: علامه قبل از مفسر بودن، یک اندیشمند بود و درجه های کسب اندیشه که فرد را به درجات تفسیر رهنمون می کند در درجه نخست اهمیت قرار دارد.

به گزارش خبرگزاری مهر، برنامه رادیویی سوفیا در هفته های گذشته به موضوع کاربرد ادراکات اعتباری علامه طباطبایی در مواجهه با مسائل اجتماع اختصاص داشت؛ در دومین بخش این برنامه محمد اکوان که در استودیو حضور داشت با بیان این که نظریه ای که علامه طباطبایی مطرح کرده است در تمام زمینه های فکری، فلسفی و اندیشه ای بنیادین است و متأسفانه دانشگاه ها و حوزه های علمیه آن طور که باید به این نظریه نپرداخته اند، گفت: برخی معتقدند این نظریه جدید نیست و با نظریه گذشتگاه تفاوت چندانی ندارد و صرفاً قرائت جدیدی از دیدگاه های گذشته است.

وی تصریح کرد: با نگاهی دقیق و عمیق در می یابیم این نظریه حقیقتاً یک نظریه جدید، نو، تازه و ابداعی بوده که مختص علامه طباطبایی (ره) است؛ چنان چه تا پیش از ایشان کسی با این رویکرد به ادراکات اعتباری نپرداخته است. از این رو جا دارد استادان، محققان و پژوهشگران به این نظریه بپردازند و هرچه در آن تأمل کنند، راهکار و نکته های جدید برای گره گشایی مسائل خواهند یافت.

اکوان در پاسخ به این سوال که کاربرد ادراکات در اجتماع چه کمکی به ما خواهد کرد تا بتوان با استفاده از این نظریه، ایده هایی را ابداع کرده و وارد نقد و گفتگو، موضوع دولت و ملت و ساختارهای آموزشی شد، اظهار کرد: یکی از ابداعات علامه طباطبایی (ره) در این نظریه و دیگر نظریات، تحولی است که در به کار گیری زبان مورد نظر داشته اند به این معنا که زبانی که علامه از آن استفاده کرده است، صرفاً انتزاعی و ذهنی نیست که فقط برای یک گروه یا عده ای خاص کاربرد داشته باشد؛ بلکه این زبان مختص جامعه و به روز بوده و تمام کسانی که سراغ آثار ایشان بروند، خواهند توانست این ویژگی را درک و احساس کنند.

وی از دیگر تمایزاتی که علامه را با در نظر گیری ادراکات اعتباری از دیگر متفکران جدا می سازد، مقوله تقسیم بندی علامه درباره این نظریه دانست و گفت: علامه این تقسیم بندی را از بنیان متحول کردند و لذا از دید ایشان، همه ادراکات نظری، حقیقی و همه ادراکات عملی، اعتباری هستند. در راستای این تقسیم بندی، موجودات نیز به دو بخش شعور مند و فاقد شعور تقسیم بندی می شوند و در این جا موجودات فاقد شعور آثاری دارند که به ضرورت از آنها صادر می شود که نه به آثار خود آگاهی داشته و نه اراده ای درباره آن می باشند.

این استاد دانشگاه ادامه داد: بنابر این تقسیم بندی از سوی علامه طباطبایی (ره) موجودات شعور مند علاوه بر دارا بودن آثار طبیعی، ضروری و جبری، افعال و اعمال دیگری دارند که از اراده، علم و آگاهی آنها صادر می شود و به بیانی این قبیل موجودات به فعل و عمل خود علم دارند.

به گفته اکوان وجه شعور در موجودات، به عمل آنها باز می گردد که به اقتضای طبیعت صادر می شود و در این بین هیچ دخل و تصرفی در ذات خود ندارند و صرفاً در ادراکات و اعمالی قدرت تصرف خواهند داشت که از راه اراده، علم و آگاهی از آنها صادر می شود.

نظریه ای که پاسخگوی سوالات بشر تا روز قیامت است

در ادامه عباس قربانی، استاد دانشگاه معارف دانشگاه تهران در ارتباط زنده تلفنی با برنامه «سوفیا» در پاسخ به این سوال که آیا بر اساس نظریه ادراکات اعتباری، تضادی میان دین و سیاست نیست و نباید در اجماع این دو تردیدی صورت گیرد، اظهار کرد: مرحوم علامه مفسری بزرگ بودند و به تفسیر آیات و مجموعه روایات اشراف داشتند. به عبارتی ایشان اسلام شناسی سترگ هستند و از دیگر سو در حوزه علمیه حضوری پر رنگ داشتند و در زمانی که مباحث فلسفی را مطرح می کردند، در زمان مرجعیت آیت الله بروجردی بود و ایشان نیز از آقای بروجردی تابعیت داشتند.

وی ادامه داد: وقتی علامه طباطبایی (ره) مسائل فلسفی را مطرح می کردند، از نظر برخی اقشار، نوعی روشنفکری غیر قابل

تاب آوردن تلقی می شد و لذا آقای بروجردی فرمودند که این مسائل مورد نیاز را در جلسات خصوصی مطرح کنید و علامه نیز از این گفته تبعیت کرده بودند.

قربانی با بیان این مطلب تاکید کرد: نمی توان علامه را یک فیلسوف محض تلقی کرد که با دین هیچ ارتباطی نداشته یا دین را نمی شناسند؛ لذا به این مسئله قائل نبودند که دین و سیاست مانع الجمع – دو امر که اجتماع آن ممکن نیست- هستند.

این استاد معارف اسلامی همچنین به مقوله انسان شناسی از دیدگاه علامه طباطبایی (ره) اشاره کرد و گفت: ایشان انسان را موجودی غنی می دانند؛ به گونه ای که خداوند بسیاری خواسته های خود را در نهاد انسان گنجانده است و از این رو نیازی نیست که برخی مسائل را به اجبار به حیات بشر مرتبط بدانیم.

وی در این باره توضیح داد: علامه بر مسئله انسان بسیار متمرکز بودند؛ مثلاً در بحث ادراکات حقیقی و حسی، به علم حصولی اشاره دارند. ایشان بر خلاف ابن خلدون که نیاز به زیست اجتماعی را نیازی فطری در انسان تلقی می کرد، به مقوله اضطرار اشاره دارند و می فرمایند انسان اضطراراً به حکومت و زندگی جمعی نیاز داشته و این نوع از زندگی نیز به قانون محتاج است و لذا این گونه نیست که دین بخواهد به عنوان امری از بیرون یا بالا به بشر بگوید که باید زندگی اجتماعی یا حکومت داشته باشد؛ بلکه نیاز به حکومت زمانی پدیدار می شود که انسان در می یابد به تنهایی نمی تواند بسیاری نیازهای را در زندگی فردی حل و فصل نماید و به نوعی مجبور به تن دادن به زندگی اجتماعی است.

به گفته قربانی دین در این میان ورود یافته و سعی می کند نیاز به زندگی جمعی و حکومت محور را در مسیر درست هدایت کند تا یک وقت هوا، هوس و حب نفس، زندگی جمعی انسان را دستخوش حوادثی قرار ندهد تا جامعه را به سوی غیر کمال گرایی سوق دهد. از این رو وقتی نظریه ادراکات اعتباری را در همین فضا بنگریم، به موضوعی عادی و معمولی می رسیم و در می یابیم نباید مسئله ای سهمگین از این نظریه تلقی کرد و زیر بار آن نرفت و یا تصور کنیم که این نظریه از سوی علامه (ره) با زندگی سیاسی یا دینی ما جمع نمی شود!

وی همچنین تاکید کرد: این نظریه از سوی علامه طباطبایی (ره) ما را از رادیکالیسم و دکماتیسم رها می کند و از با استفاده از این نظریه می توان به آن دسته افراد پاسخ داد که دین را مقوله ای مختص ۱۴۰۰ سال قبل می دانند که به تن جامعه امروزه قواره نمی شود. بر اساس نظریه ادراکات اعتباری علامه طباطبایی (ره) می توان گفت دین پاسخگوی نیازهای متنوع و تو در توی جدید انسان، تا روز قیامت خواهد بود.

در ادامه این برنامه کیومرث یزدان پناه، استاد ژئوپلیتیک و فلسفه سیاسی دانشگاه تهران در ارتباط تلفنی با برنامه «سوفیا» ضمن مخالفت با این دیدگاه که می گوید اندیشه بزرگ مردانی نظیر علامه (ره) در مقام تصمیم و تشخیص در حکمرانی اسلامی بویژه در ایران مغفول مانده است، اظهار کرد: بخش قابل توجهی از پایه های حکمرانی در نظام اسلامی خاصه در ایران، متناسب با همین اندیشه های سیاسی پیش می رود.

وی افزود: ما از مقام و منزلتی با نام علامه طباطبایی (ره) سخن می گوئیم و باید بدانیم ایشان از بنیان گذاران اندیشه سیاسی هستند؛ درست در زمانی که بزرگان فلسفه و اندیشه در حوزه تفکرات اسلامی عرض اندام کردند و علامه نیز در چنین فضایی ظهور و بروز یافتند و در مقام تصمیم و تشخیص وارد عمل شدند.

یزدان پناه ادامه داد: در تقسیم و درجه بندی دانشمندان و اندیشمندان بزرگ، کمتر افرادی داریم که به درجه علامه – از منظر جامع عالمیت به علم- رسیده باشند؛ لذا وقتی شخص شخیص علامه به چنین مرحله ای رسیده اند، طبیعی است که ایشان از منظر کارکرد نظام سیاسی سه محور اساسی حکمرانی را با جز به جز و بند به بند آیات قرآن تشریح کنند. نخست نهاد رهبری به عنوان مرکز ثقل تصمیم گیری در امور سیاسی است و وقتی علامه مبنای نظری این مسئله را توسط آیه ۵۹ سوره مبارکه نساء شرح می دهند، یعنی پایه و اساس مسائل دینی را در حکمرانی دیده اند و این مسئله نه تنها تا حدودی مغفول است بلکه تحت تأثیر اندیشمندانی نو فکر در دوران نوظهور جدید قرار گرفته است.

وی همچنین به تمسک علامه به آیه ۵۵ سوره مبارکه مائده اشاره کرد و افزود: ایشان مصادر قدرت و ولایت را در خدا، رسول و کسی که در رکوع و سجده و عبادت در حال زکات است، جستجو می کنند.

یزدان پناه به رادیو گفت و گو گفت: حوزه ژئوپلیتیک اسلامی از نظر منبع قدرت در بالاترین توان تأثیر گذاری قرار دارد ولی چرا در نظام تصمیم سازی جهانی به بالاترین رکن تبدیل نمی شود؟! در حالی که قواعدی مثل اندیشه های غرب که هنوز در تمدن

سازی موفق نیست، سایر حوزه ها را در دست گرفته است و علامه به این مسئله پرداخته و استوانه هایی را در این راسا بیان کرده و قرار داده اند.

وی با اعتقاد بر این که علامه قبل از مفسر بودن، یک اندیشمند بود، خاطرنشان کرد: درجه های کسب اندیشه که فرد را به درجات تفسیر رهنمون می کند، در درجه نخست اهمیت قرار دارد؛ خاصه تفسیر بند بند قرآن کریم و علامه در این راستا به دو نکته اساسی اشاره دارند و جمهوری اسلامی نیز در ۴ دهه اخیر آن را مبنا قرار داده است که همانا رابطه بین جمهوریت و دین می باشد.